

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 11-05-20630 "ההסתדרות - חברים ומרויחים בע"מ" נ' רשם החברות

מספר בקשה: 2

בפני כב' השופט חאלד כבוב

בעניין: סעיף 303 לחוק החברות,
התשנ"ט – 1999
המבקשת

"ההסתדרות - חברים ומרויחים בע"מ"

פסק דין

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
 - 11
 - 12
 - 13
 - 14
 - 15
 - 16
 - 17
 - 18
 - 19
 - 20
 - 21
 - 22
 - 23
 - 24
1. המבקשת, ההסתדרות- חברים ומרויחים בע"מ (להלן: "המבקשת") הגישה בקשה לבית המשפט, מכוח הסמכות המוקנית לו לפי סעיף 303 לחוק החברות, התשנ"ט – 1999 (להלן: "חוק החברות"), לאפשר לה חלוקת רווחים (דיבידנד) לבעלי מניותיה בסך של עד 236,000 ש"ח, הגם שחלוקה זו אינה מקיימת את מבחן הרווח.
2. כמתואר בבקשה החברה הוקמה ביום 27/7/00 כדי לקיים מועדון חברים שבו חברים כל חברי ההסתדרות הכללית החדשה, על מנת להשיג להם הנחות והטבות כלכליות ייחודיות, לחזק את הקשר בין החברים להסתדרות, וכן על מנת לעודד הצטרפות חברים נוספים להסתדרות. בשנת 2005 הפסיקה החברה פעילותה בניהול, וכיום אינה פעילה, אין לה כל פעילות עסקית למעט גביית חוב וניהול הכספים שהצטברו בקופתה.
3. עוד כמפורט בבקשה הונה הרשום של החברה הוא 39,100 ש"ח ערך נקוב המחולק ל- 39,100 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב לכל אחת וכי הונה המונפק הינו 39,100 מניות רגילות שהוקצו לחברת העובדים השיתופית בכלכלית בארץ ישראל בע"מ כבעל מניות יחיד בה. עוד מפרטת המבקשת כי לא רשומים כל שעבודים על נכסי החברה, למעט שינויים בהרכב הדירקטוריון שדווחו לרשם וטרם נקלטו אצלו.
4. המבקשת עוד מפרטת כי מדוחותיה הכספיים נכון ליום 31/12/2010 אין לחברה נושים זולת נותני השירותים כגון רואי החשבון של המבקשת וכן לא צפויות לה הוצאות למעט תשלום אגרות לרשם החברות, ולצורך מטרה זו תשאיר בקופתה יתרת מזומנים שתכליתה לכסות הוצאות מסוג זה. לאור זאת טוענת המבקשת כי בחלוקת הדיבידנד אין כדי לפגוע ב"כרית הבטחון" של נושי החברה, משאין כאלה.

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 11-05-20630 "ההסתדרות - חברים ומרויחים בע"מ" נ' רשם החברות

- 1 בנסיבות ובעדרם של נושים, ישנה גם רלבנטיות מוגבלת להוראות התקנות והמבקשת
2 טוענת כי הינה פטורה מרובן למעט מחובת מתן ההודעה לרשם החברות, שלדבריה בבקשה
3 מתבצעת במקביל להגשת הבקשה לבית המשפט. כן טענה בבקשתה כי היא אינה גם נדרשת
4 למתן הודעה לנושיה בעיתונים או בדרך אחרת ו/או המצאת דוחות כספיים לנושיה ו/או
5 מסירת מידע לידיהם- משאין לה נושים. כן מדגישה המבקשת כי גם לאחר חלוקת הרווחים
6 המבוקשת תוותר בקופתה יתרה כספית שדי בה כדי לכסות תשלומי אגרות לרשם ותשלום
7 שכרם של נותני השירותים.
8
- 9 6. עוד בבקשתה מפרטת המבקשת כי נכון ליום 31/12/10 בקופתה מזומנים, שווי מזומנים
10 והשקעות נזילות בסך של 298,000 ₪, וכן נכון ליום הגשת הבקשה סך של 298,449 ₪. ביום
11 11/4/2011 החליט דירקטוריון החברה על חלוקת רובו של סכום זה (למעט סכומים לצרכיה
12 השוטפים של החברה). עוד מפרטת המבקשת כי נכון ליום 31/12/2010 לחברה רווחים
13 לחלוקה בהיקף של 43,000 ₪, אותם בכוונתה לחלק לבעלי מניותיה לפי סעיף 302 לחוק
14 החברות ובמסגרת בקשה זו ולפי סעיף 303 לחוק החברות מבקשת המבקשת לחלק לבעל
15 מניותיה דיבידנד נוסף בסך של עד 236,000 ₪ על בסיס עמידה במבחן יכולת הפרעון. לאחר
16 ביצוע החלוקות יוותרו בקופת החברה מזומנים בסך של 20,000 ₪, שלהערכת החברה
17 יספיק למימון הוצאותיה השוטפות.
18
- 19 7. המבקשת טוענת כי הינה עומדת ב"מבחן יכולת הפרעון" המתבקש מסעיף 303 לחוק
20 החברות, לגבי חלוקת רווחים שאינה עומדת ב"מבחן הרווח", היינו החלוקה מותרת כל עוד
21 לא קיים חשש סביר כי ביצועה ימנע מהחברה לעמוד בהתחייבויותיה, הן אלו הקיימות
22 במועד ביצעו החלוקה והן אלו הצפויות, בהגיע מועד קיומן, וכי על פי הדוחות הכספיים
23 המתואמים של המבקשת סה"כ הונה העצמי של החברה הוא 294,622 ₪, מבחינת נכסיה:
24 סך המזומנים ושווי מזומנים עומד על 47,206 ₪, ני"ע סחיר 250,650 ₪, חייבים שונים
25 ויתרת חובה- 2,288 ₪ וסך התחייבויותיה – זכאים שונים ויתרות זכות 5,522 ₪.
26
- 27 לטענתה סך התחייבויות החברה (5,522 ₪) המהווה סך התחייבויותיה נכון 31/12/2010
28 נמוך משמעותית לנוכח הנכסים של החברה, העולים לאין ערוך על התחייבויות אלו. לאור
29 זאת טוענת המבקשת כי אין לה הלכה למעשה כל נושים מהותיים כהגדרתם בתקנות או
30 נושים בכלל (למעט נותני שירותים) וכי לאור מיעוט ההוצאות השוטפות של החברה ולאור
31 העדר חובות מהותיים לזכאים- לא קיים כל חשש שהחלוקה המבוקשת תמנע מן החברה
32 את היכולת לעמוד בהתחייבויותיה הקיימות והצפויות בהגיע זמן קיומן.
33

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 20630-05-11 "ההסתדרות - חברים ומרויחים בע"מ" נ' רשם החברות

8. המבקשת תמכה את הבקשה בתצהירו של מר עופר לנברג, מנהל הכספים של החברה וכן ביום 22/5/11 הוריתי למבקשת לפעול לפרסום בעיתונות כנדרש בתקנות החברות (אישור חלוקה), וכך עשתה. כן ביום 10/7/11 התקיים דיון מקדמי בפני, במסגרתו הוריתי לדירקטוריון המבקשת להעביר לידי החלטה של הדירקטוריון בדבר אחריותו לחלוקת הכספים וכך ביום 18/7/11 התקבלה בדירקטוריון החברה החלטה בנדון.

6

7

דיון והכרעה

9. ככלל חברה רשאית לבצע חלוקה וזאת בתנאי שעומדת בתנאי סעיף 302 לחוק החברות, המחייב צורך קיומם של שני מבחנים מצטברים מבחן הרווח ומבחן יכולת הפרעון.

10

11

12

13

14

"(א) חברה רשאית לבצע חלוקה מתוך רווחיה (להלן - מבחן הרווח), ובלבד שלא קיים חשש סביר שהחלוקה תמנע מן החברה את היכולת לעמוד בחביותיה הקיימות והצפויות, בהגיע מועד קיומן (להלן - מבחן יכולת הפרעון)."

15

10. בצד דרך חלוקה זו קבע המחוקק דרך חלוקה נוספת בסעיף 303 לחוק החברות:

16

17

18

"303. (א) בית המשפט רשאי, לבקשת חברה, לאשר לה לבצע חלוקה שלא מקיימת את מבחן הרווח, ובלבד ששוכנע שמתקיים מבחן יכולת הפרעון.

19

20

(ב) חברה תודיע לנושיה על הגשת בקשה לבית המשפט כאמור בסעיף קטן (א) באופן שיקבע השר.

21

22

(ג) נושה רשאי לפנות לבית המשפט ולהתנגד לבקשת החברה להתיר לה ביצוע חלוקה.

23

24

25

(ד) בית המשפט רשאי, לאחר שנתן לנושים שהתנגדו הזדמנות להשמיע את טענותיהם, לאשר את בקשת החברה, כולה או חלקה, לדחותה או להתנות את אישורו בתנאים."

26

27

11. על פי סעיף 303 לחוק החברות, בית המשפט יהא מוסמך להתיר חלוקה שאינה מקיימת את

28

29

30

31

32

מבחן הרווח, ובתנאי שיהיה משוכנע כי החלוקה המבוקשת מקיימת את מבחן יכולת הפרעון שהינו הכרחי. לא תאושר חלוקה שאינה עומדת בדרישות מבחן זה, כשמשמעות הדברים היא שעל בית המשפט להשתכנע כי אין חשש סביר לאי קיום התחייבויות קיימות וצפויות בהגיע מועד קיומן. בעניין זה ראה למשל ספרו של יוסף גרוס חוק החברות החדש עמ' 513 – 514 (2007):

33

34

35

36

37

38

39

40

"סעיף 303 (א) לחוק קובע, כי חברה יכולה לפנות בבקשה לבית המשפט על מנת שזה יאשר לה ביצעו של חלוקה, אף על פי שהחברה איננה עומדת ב"מבחן הרווח". בית המשפט לא מורשה לאשר חלוקת דיבידנד כאשר החברה אינה עומדת ב"מבחן יכולת הפרעון". בפועל, החוק שילב לתוך מבחן הרווח את מבחן יכולת הפרעון בקבעו, כי על בית המשפט להשתכנע, כי אין חשש סביר לאי קיום התחייבויות עתידיות. "מבחן יכולת הפרעון" נקבע, איפוא, בעקיפין על ידי בית המשפט.

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 20630-05-11 "ההסתדרות - חברים ומרויחים בע"מ" נ' רשם החברות

....
 סעיף 303 (א) לחוק אכן מאפשר לבית המשפט הגמשה במבחן הרווח לצורך חלוקה, אולם בית המשפט איננו יכול לוותר על התנאי של יכולת הפירעון של החברה. החלטת בית המשפט, המאשרת את בקשת החברה באופן חלקי או במלואה, חייבת לעמוד בכך שאין פגיעה במבחן יכולת הפירעון. השאלה העולה בהקשר זה היא כיצד יחליט בית המשפט, כי אין פגיעה בכושר פירעונה של החברה. שיקוליו של בית המשפט בהקשר זה אינם יכולים להיות שונים משיקולי האורגן המחליט החלטה מסוג זה. כלומר, בית המשפט יצטרך להסתמך על מדדים כלכליים ועסקיים של מצב החברה, המביאים בחשבון את האינטרסים, בין היתר, של נושיה."

כן בעניין זה ראה גם האמור בספרה של אירית-חביב סגל "דיני חברות" כרך ב' פרק ד' סעיף 3.3.:

"ג.3. "מבחן יכולת הפירעון"
 בצד מבחן הרווח, מתנה החוק החדש את החלוקה לבעלי המניות במבחן יכולת הפירעון. מטרתו העקרונית של מבחן יכולת הפירעון היא ברורה: גם כאשר עולה שווי נכסי החברה על "שווי הרצפה" המוגדר לעיל, עדין עלולה החברה להיתקל בקשיים בניסיון לעמוד בפירעון התחייבויותיה, כתוצאה מקשיי נזילות. לכן, נדרשת החברה להתמודד מראש, עם השפעתה הצפויה של החלוקה לבעלי המניות על יכולתה לעמוד בפירעון חובותיה. על החברה להימנע מחלוקה, כאשר זו מסכנת את יכולת הפירעון שלה.

בכללי החשבונאות המקובלים, מוכרים מספר מבחנים שונים להגבלות מסוג זה, וביניהם, מבחני נזילות, מבחנים המתמקדים בשווי הנכסים השוטפים של החברה למול שווי חובותיה השוטפים, וכדומה. מבחן יכולת הפירעון הינו המבחן המחמיר מכולם, מאחר שזה אינו מוגבל בזמן או באופי הנכסים. מבחן יכולת הפירעון מחייב את קברניטי החברה להיכנס לפעולות הערכה (valuation) מורכבות, ולהעריך, הן את שווי התחייבויותיה הצפויות של החברה והן את שווי נכסיה, מכאן ועד עולם. רק כאשר לאחר מבחני הערכה אלה, מסתבר שדי בנכסי החברה על מנת לכסות את שווי ההתחייבויות, בהגיע מועד פירעונם, מותר לבצע את החלוקה לבעלי המניות.

אופיו המחמיר של מבחן יכולת הפירעון מעורר ספק באשר למגמתו הכללית של ההסדר: מחד גיסא, ביקש החוק החדש להקל עם חברות בביצוע חלוקה לבעלי המניות, כך שדי בכך שהיו לחברה רווחים בשנתיים האחרונות, על מנת שזו תוכל לחלקם לבעלי המניות. הסדר זה מרמז על כך שהחוק ביקש לנקוט גישה מקלה ולהתיר לחברות לבצע חלוקות שלא היו מותרות בעבר. אלא שמאידך גיסא, מחמיר החוק החדש עם חברות ביחס למבחן יכולת הפירעון, והוא מחייב אותן לערוך פעולות הערכה מורכבות, המתייחסות לשווי ההתחייבויות למול שווי הנכסים, מכאן ועד עולם, בטרם תוכל החברה לבצע את החלוקה לבעלי המניות. ספק זה באשר למגמתו הכללית של ההסדר בדבר שמירת ההון מתחדד לאור האחריות האישית שמטיל החוק החדש על הדירקטורים של החברה להשפעותיה של חלוקה אסורה על הנושים. בסביבה משפטית זו, יחששו הדירקטורים מפני האפשרות שהחברה תגיע בעתיד למצב של חדלות פירעון, כאשר אז, ייטען כנגדם שחלוקה שאישרו לבעלי המניות, זמן רב לפני כן, לא עמדה במבחן יכולת הפירעון. המסלול היחיד שסולל הדין החדש לדירקטורים על מנת להימנע מאחריות, הינו ביצוע החלוקה באישור מראש של בית המשפט. סעיף 303 לחוק החדש קובע:

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 11-05-20630 "ההסתדרות - חברים ומרויחים בע"מ" נ' רשם החברות

1 השעטנז המוזר שיוצר החוק החדש בין מבחן הרווח לבין מבחן יכולת הפירעון
2 מחייב ניתוח נורמטיבי מעמיק יותר, באשר למגמה הרצויה בפרשנותו של ההסדר
3 של שמירת ההון. פסקה 6 להלן, מתמקדת בניתוח נורמטיבי זה. כפי שמראה
4 הדיון שם, עדיפה הפרשנות המקלה על חברות בביצוע חלוקה לבעלי המניות על
5 פני הפרשנות המחמירה. במילים אחרות, עדיפה הפרשנות הנלמדת מנוסחו
6 המקל של מבחן הרווח בחוק החדש, על פני הפרשנות הנלמדת מנוסחו המחמיר
7 של מבחן יכולת הפירעון. הדיון בפסקה 5 מוסיף ובוחר את התוצאות הקונקרטיים
8 המעשיות הנגזרות מן הגישה המקלה."
9

10 כן ראה פרק 17510-07-10 אינרום תעשיות בע"מ נ' משרד המשפטים אגף רשם
11 החברות, "נבו" מאגר משפטי (2010); פרק (מרכז) 29889-03-10 איטונג תעשיות בע"מ
12 נ' משרד המשפטים, רשם החברות, "נבו" מאגר משפטי עמ' 8 – 10 (2010) וכן ת"א
13 3488-06-08 מעיינות עדן בע"מ, "נבו" מאגר משפטי עמ' 9 – 11 (2008).
14

15 12. על בית המשפט אפוא לבחון על סמך מדדים כלכליים ועסקיים של מצב החברה, המביאים
16 בחשבון את האינטרסים, בין היתר, של נושיה האם זו עומדת במבחן יכולת הפירעון.
17

18 13. בענייננו וכאמור צרפה המבקשת דו"חות כספיים מפורטים שנערכו ע"י BDO- זיו האפט
19 רואי חשבון נכון ליום 31/12/2010 התומכים בנטען על ידה בבקשה כי החברה עומדת
20 במבחן יכולת הפרעון לאור מיעוט ההוצאות השוטפות של החברה ולאור העדר חובות
21 מהותיים כהגדרתם בתקנות או נושים בכלל.
22

23 14. נוסף על האמור צרפה המבקשת תצהיר תומך בבקשתה של מנהל הכספים שלה וכן החלטה
24 בדבר אחריות הדירקטוריון בעניין חלוקת הכספים המבוקשת, וכן פעלה החברה כנדרש
25 ופרסמה מודעות בעיתונים, ואף פנתה בהודעה אל רשם החברות, ולא התקבלה אצל
26 המבקשת כמו גם בבית המשפט שום התנגדות לחלוקה המבוקשת.
27

28 15. בנסיבות דלעיל ובהסתמך על האמור בבקשה, הדו"חות הכספיים, הצהרת הדירקטוריון
29 ובהתחשב בכך שלמבקשת אין נושים מהותיים כהגדרתם בתקנות החברות (אישור חלוקה)
30 התשס"א- 2001 או נושים בכלל (למעט נותני שירותים) ובכך שלא התקבלה אצל המבקשת
31 ולא הוגשה לבית משפט זה שום התנגדות לאישור החלוקה המבוקשת, כל זאת כאמור מבלי
32 לפטור את חברי הדירקטוריון מאחריותם כאמור, אני סבור כי אין חשש סביר לכך שאישור
33 החלוקה ימנע מהמבקשת את היכולת לפרוע ולקיים חובותיה והתחייבויותיה הקיימות
34 והצפויות בהגיע זמן קיומן.
35

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 11-05-20630 "ההסתדרות - חברים ומרויחים בע"מ" נ' רשם החברות

1 16. לאור זאת אני נעתר לבקשה ומאשר את החלוקה המבוקשת כמפורט בבקשה. כן אני קובע
2 כי ביצוע החלוקה המבוקשת יעשה בכפוף לתשלום כל המיסים, ככל שחלים בנסיבות על
3 חלוקה כזו. המבקשת תמציא את ההחלטה לרשם החברות.

4

5

6

7

8

חאלד כבוב, שופט

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

ניתן היום, כ"ג אב תשע"א, 23 אוגוסט 2011, בהעדר הצדדים.

21

חאלד כבוב, שופט

22

23

24

25

26